

End FGM European
Network
POSITION PAPER

December 2016

Hoe praten over VGV

Dit verslag is opgesteld met financiële steun van het programma voor rechten, gelijkheid en burgerschap van de Europese Commissie, het Fonds Wallace Global Fund en de Stichting Human Dignity. De inhoud van deze publicatie valt uitsluitend onder de verantwoordelijkheid van het End FGM European Network en kan op geen enkele wijze worden opgevat als een afspiegeling van de standpunten van onze financiers

Co-funded by the
Rights, Equality &
Citizenship Programme
of the European Union

Dit position paper had niet tot stand kunnen komen zonder de steun van Leslie van Liempd, onze advocaat-assistent, bij het organiseren en opstellen ervan.

Bedankt aan Panagiota Toumazou, onze communicatie-assistent en Natalie Kontoulis, onze advocaat en communicatiemedewerker voor hun waardevolle hulp bij het opstellen en afronden van dit position paper.

Lijst van afkortingen

CSO	Civil Society Organisation (Maatschappelijke Organisaties)
FGC	Female genital cutting (Vrouwelijke genitale insnijding)
FGM	Female genital mutilation (Vrouwelijke genitale verminking- VGV)
FGM/C	Female genital mutilation/cutting (Vrouwelijke genitale verminking/insnijding)
NGO	Non-governmental Organisation (Niet-gouvernementele organisatie)
UNFPA	The United Nations Population Fund (Bevolkingsfonds van de Verenigde Naties)
UNICEF	The United Nations Children's Fund (Kinderfonds van de Verenigde Naties)
UN Women	The United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women (de VN-entiteit voor gendergelijkheid en empowerment van vrouwen)
WHO	World Health Organisation (Wereldgezondheidsorganisatie)

Inhoudsopgave

Inleiding.....	2
I. De terminologie rond VGV begrijpen	3
I.1 Definitie en typologie.....	3
I.2 De verscheidenheid aan termen die verwijzen naar VGV	4
I.3 Het Network en gebruik van de term VGV.....	5
II. Empowerment, accuraatheid en niet-stigmatisering.....	8
II.1 Empowering terminologie.....	8
II.2 Accurate verhalen over VGV	9
II.3 Niet-stigmatiserende taal.....	11
Samenvatting	13

Inleiding

Genitale verminking van vrouwen (VGV) wordt internationaal erkend als een grove schending van de mensenrechten, een vorm van geweld tegen vrouwen en meisjes en een uiting van ongelijke genderverhoudingen. Het schendt namelijk iemands recht op lichamelijke en geestelijke integriteit, vrijheid van geweld, het recht op de hoogst haalbare gezondheid, vrijheid van discriminatie op grond van geslacht, vrijheid van foltering en, wanneer genitale verminking de dood veroorzaakt, het recht op leven. Het komt ook neer op foltering of slechte behandeling¹ en is een vorm van onderdrukking.

Het onderwerp VGV wekt echter debatten, controversen, emoties en reacties op. Omdat het een veelheid aan gebieden bestrijkt, van mensenrechten, vrouwenrechten, lichaams- en gender-gerelateerd geweld tot gezondheid, traditie en cultuur, is het een bijzonder gevoelige kwestie om aan te pakken, vooral voor mensen en organisaties die betrokken zijn bij het stopzetten van de praktijk, zoals VGV-overlevenden, anti-VGV campagnevoerders, niet-gouvernementele organisaties (NGO's), nationale autoriteiten en internationale organisaties.

Taal is een essentieel en krachtig instrument om een einde te maken aan deze schadelijke praktijk. Woordenschat kan symbolisch lijken in de context van een mensenrechtenschending, maar terminologie, verhalen en discours zijn cruciale instrumenten om boodschappen over te brengen die bijdragen tot bewustmaking, tot empowerment van vrouwen, meisjes en gemeenschappen en tot hun vermogen om zich uit te spreken tegen de schadelijke praktijk van VGV, alle elementen die essentieel zijn voor de uitbanning van de praktijk. Woorden en hun connotaties zijn krachtig en hebben invloed op de manier waarop een onderwerp wordt gezien en benaderd. Een onnauwkeurig of vernederend gebruik van woordenschat, in plaats van een mondig en zorgvuldig gebruik van terminologie, kan misverstanden en misvattingen veroorzaken en kan zelfs schadelijk zijn voor zowel de wereldwijde beweging tegen VGV als voor vrouwen en meisjes die bescherming en zorg nodig hebben.

Met dit position paper zet het 'End FGM European Network' zijn aanpak van taal in de wereldwijde beweging naar End FGM uiteen. Het is bedoeld voor iedereen die informatie zoekt over VGV en de woordenschat die in het veld wordt gebruikt, en is van bijzonder belang voor de media en andere professionals die verslag uitbrengen over het onderwerp of in contact staan met overlevenden van VGV en VGV-gemeenschappen. Om een juist begrip van de praktijk te waarborgen, wordt in het document eerst de officiële definitie van genitale verminking van vrouwen en de daarmee samenhangende denominaties in verschillende contexten gepresenteerd. Vervolgens presenteren we verhalen en discours rond de praktijk en doen we aanbevelingen om stigmatisering te voorkomen en empowerment te bevorderen.

¹ [Report of the Special Rapporteur on Torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment, 2008 \(Geconsulteerd 11 oktober 2016\)](#)

I. De terminologie rond VGV begrijpen

I.1 Definitie en typologie

Volgens de definitie van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) omvat genitale verminking van vrouwen (VGV) alle procedures die een gedeeltelijke of volledige verwijdering van de externe vrouwelijke genitaliën of andere verwondingen aan de vrouwelijke

geslachtsorganen met zich meebrengen om niet-medische redenen². In 1995 heeft de WHO ook een typologie van VGV³ vastgelegd, die in 2007 is geactualiseerd. Het doel van deze typologie is het vergemakkelijken van een anatomisch begrip van de praktijk. Het is echter mogelijk dat de meeste vrouwen niet weten aan welk type VGV ze zijn blootgesteld, vooral bij de types 1,2 of 4.

De definitie en typologie wordt officieel gebruikt op internationaal en nationaal niveau, omdat het afkomstig is van de WHO, die een belangrijke stakeholder is op het gebied van gezondheid, en omdat het een internationale consensus binnen het systeem van de Verenigde Naties

weerspiegelt.

Het 'End FGM European Network' heeft deze definitie en typologie overgenomen in zijn pleitbezorgings- en communicatie-instrumenten binnen de beweging tegen FGM.

² WHO, *Female genital mutilation, Fact Sheet*, February 2016 <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs241/en/> (Geconsulteerd 28 november 2016)

³ Ibid.

De typische *uitwendige vrouwelijke geslachtsorganen* bestaan uit de mons veneris of het schaambeek, de clitorishoed, de clitoris of de glans clitoris, de urethrale opening of urinaire opening, de kleine schaamlippen, de grote schaamlippen, de klieren van Bartholin en de vaginale opening, gescheiden van de anus door het perineum. Het hele gebied wordt de vulva genoemd. De vagina is een *inwendig* vrouwelijk orgaan en is niet expliciet opgenomen in de WHO typologie van VGV. Letsel of beschadiging van de vagina of andere geslachtsorganen kan echter, afhankelijk van de omstandigheden, ook worden gekwalificeerd als verminking, foltering, verkrachting, seksuele geweldpleging of andere vormen van grof geweld.

Het deel "*om niet-medische redenen*" van de definitie omvat procedures die worden uitgevoerd om zeer uiteenlopende en complexe sociale, psychoseksuele, culturele, traditionele, religieuze en andere redenen die vaak met elkaar verweven zijn en verband houden met ongelijke sociale- en genderrollen. Het houdt in dat er geen medische grond, behoefte en/of voordeel is om deze procedures uit te voeren en dat deze zowel lichamelijk als psychologisch schadelijk zijn. Deze niet-medische redenen omvatten onder meer VGV die worden uitgevoerd om een culturele en/of traditionele eis te respecteren, in de overtuiging dat het door religie vereist is om de seksualiteit, het gedrag, het geslacht en de maatschappelijke rol van een vrouw te beheersen, als initiatieproces in volwassenheid, vrouwelijkheid en de gemeenschap, om de vrouw meer huwbaar te maken, of in de overtuiging dat VGV de genitaliën schoner of "vrouwelijker" en esthetischer maakt. Ouders kiezen er meestal voor om de praktijk voort te zetten in de overtuiging dat VGV hun dochter(s) in staat zal stellen een gerespecteerde vrouw en een volwaardig lid van de gemeenschap te zijn. VGV kan worden uitgevoerd door traditionele artsen, zorgverleners of andere personen met of zonder medische kennis. Een medische VGV-procedure is minstens zo schadelijk als een traditionele procedure, en vormt een schending van zowel de mensenrechten als de medische ethiek. Medicalisering kan de praktijk ten onrechte legitimeren als medisch gezond of heilzaam voor de gezondheid van meisjes en vrouwen. Er wordt geen rekening gehouden met het feit dat VGV een ernstige schending vormt van de mensenrechten van vrouwen en meisjes, ongeacht de manier waarop het wordt uitgevoerd.

Medicalisering kan zelfs worden bewezen als nog schadelijker gezien de aard van de procedure de hoeveelheid verwijderde genitaliën zou verhogen.

Medische vergunningverlenende autoriteiten en beroepsorganisaties, waaronder de International Federation of Gynecology and Obstetrics (FIGO), hebben zich bij de organisaties van de Verenigde Naties aangesloten in het veroordelen van acties om VGV te medicaliseren. Ook het '[End FGM European Network](#)' en de leden die op nationaal niveau werkzaam zijn, veroordelen dit ook.

I.2 De verscheidenheid aan termen die verwijzen naar VGV

Op beleidsmatig en ad-vocacy niveau worden verschillende generieke termen gebruikt om naar VGV te verwijzen. Deze benamingen volgen de algemene WHO-definitie van VGV, zonder de anatomische verschillen tussen de verschillende soorten VGV waaraan vrouwen en meisjes kunnen worden blootgesteld te vergroten. Zij worden gebruikt door verschillende actoren die betrokken zijn bij het beëindigen van de praktijk in de hele wereld, zoals de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties⁴, VN-organisaties zoals UN Women of UNFPA, maatschappelijke organisaties (CSO's) en niet-gouvernementele organisaties (NGO's), nationale autoriteiten of activisten, met inbegrip van overlevenden van VGV en getroffen gemeenschappen. Ze worden ook gebruikt door zorgverleners, onderzoekers, wetenschappers, academici, journalisten, verslaggevers en andere professionals die in contact staan met getroffen gemeenschappen. Het gebruik ervan hangt meestal af van de doelgroep (activisten, overlevenden, beleidsmakers, asielmedewerkers, gemeenschappen, etc.) of van de mate van kennis en bewustzijn over het onderwerp.

⁴ UN General Assembly, A/RES/69/150, *Intensifying global efforts for the elimination of female genital mutilations*, 18 December 2014 http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/69/150 (Geconsulteerd 28 november 2016)

De term *vrouwelijke genitale verminking (VGV)* wordt sinds het einde van de jaren zeventig gebruikt en is begin jaren negentig in internationale teksten overgenomen. Oorspronkelijk werd het aangenomen in tegenstelling tot de veelgebruikte term *meisjesbesnijdenis*, die te dicht bij de *mannelijke besnijdenis* werd bevonden.⁵ Als Netwerk gebruiken we de term VGV als een manier om een mensenrechtenschending op zich te beschrijven, dat wil zeggen zonder deze te vergelijken met een mannelijke besnijdenis en zonder deze door weglating te vergoelijken.

Eind jaren negentig werd de term *vrouwelijke genitale insnijding (FGC)* door sommige organisaties overgenomen, met als doel het gebruik van een meer cultureel gevoelige terminologie om de praktijk te beschrijven. Zij waren namelijk van mening dat het woord *verminking* te oordeelkundig was ten opzichte van de getroffen gemeenschappen en impliceerden een kwaadwillige bedoeling van gezinnen die de beweging tegen VGV kon schaden⁶. Sommige organisaties, zoals UNFPA en UNICEF, gebruiken ook de combinatie van *vrouwelijke genitale verminking/insnijding (FGM/C)*, die tot doel heeft een contextueel gebruik van termen in beleid te erkennen en met gemeenschappen samen te werken.

De praktijk van VGV wordt ook beschreven met volksuitdrukkingen die specifiek zijn voor een land, regio of gemeenschap. In Franstalige landen wordt de term *vrouwelijke seksuele verminking*⁷ gebruikt om de nadruk te leggen op de seksuele controle die VGV met zich meebrengt en de invloed ervan op de seksualiteit

L'origine del mondo (The origin of the world)
© Stefano Scagliarini – 21 June 2015

van vrouwen en koppels. Afgezien van de symbolische impact van het woord "seksueel" in de collectieve verbeelding, zijn de twee termen "seksueel" en "genitaal" in deze context synoniemen. In Franstalige landen wordt met name de term *excisie*, die verwijst naar type 2 in de WHO-terminologie, ook gebruikt als een algemene term die alle vormen van VGV omvat. In een aantal landen zijn de termen *besnijdenis* of *vrouwenbesnijdenis*, *snijden* of *insnijding* ook zeer gangbaar en als algemene termen gebruikt. Ze geven minder discussie dan de term VGV. VGV wordt ook gekenmerkt door veel termen die specifiek zijn voor een taal, gemeenschap of land, zoals *initiatie*, *bondo*, *sunna* of *khutna*⁸.

I.3 Het Netwerk en gebruik van de term VGV

Als een Europees netwerk hebben we beslist om de term vrouwelijke genitale verminking over te nemen in onze voorlichtings- en communicatieacties omdat het wordt gebruikt in het Europese beleid^{9/10} en de Europese wetgeving¹¹. Het is ook een manier om de internationale consensus tegen de praktijk over te brengen en deel uit te maken van de wereldwijde beweging naar het einde toe.

5 UNFPA, *Female genital mutilation (FGM) Frequently Asked Questions*, December 2015 http://www.unfpa.org/resources/female-genital-mutilation-fgm-frequently-asked-questions#UNFPA_terminology (Geconsulteerd 28 november 2016)

6 Ibid.

7 Mutilations sexuelles féminines

8 United Kingdom Home Office, *Multi-agency statutory guidance on female genital mutilation*, April 2016, p. 71 https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/512906/Multi_Agency_Statutory_Guidance_on_FGM_-_FINAL.pdf (Geconsulteerd 2 december 2016)

9 Mededeling van de Europese Commissie – Eliminatie van vrouwelijke genitale verminking, 25 november 2013, http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/gender_based_violence/131125_fgm_communication_en.pdf

10 Resolutie van het Europees Parlement van 6 februari 2014 over de mededeling van de Commissie getiteld "Naar de uitbanning van Vrouwelijke Genitale Verminking" <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P7-TA-2014-0105>

11 Verdrag van de Raad van Europa ter voorkoming en bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld, 12 april 2011, <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168046031c>

Het netwerk schept een klimaat dat een gecoördineerde actie mogelijk maakt tussen rechthebbenden, nabestaanden, gemeenschappen, lid-organisaties en beleids- en besluitvormers op nationaal en Europees niveau. Het is gericht op de empowerment van vrouwen en meisjes en de erkenning en naleving van mensenrechten en gendergelijkheid, zowel in de Europese Unie als wereldwijd. Het gebruik van de terminologie door het Netwerk weerspiegelt ook deze coördinatie met de lid-organisaties die met overlevenden samenwerken.

Het "genitale" deel van de uitdrukking beoogt het benadrukken van zowel de anatomische locatie van de procedure als de fysieke, psychologische, verloskundige en seksuele gevolgen¹² van de schade in de genitale streek. De meest controversiële benaming van de uitdrukking is de term "verminking". Onder "verminking" wordt verstaan: het toebrengen of hebben van een gewelddadige of ontsierende wond of letsel dat u wordt toegebracht, waardoor blijvende schade wordt veroorzaakt. In de context van genitale verminking betekent dit niet noodzakelijkerwijs een kwaadwillige bedoeling, maar verwijst het zowel naar de fysieke en psychologische schade die een vrouw of meisje ondervindt als naar de gevolgen op korte en lange termijn voor individuen en gemeenschappen.

Buiten de getroffen gemeenschappen kunnen sommige mensen, journalisten, zorgverleners of andere professionals zich ongemakkelijk voelen bij het gebruik van het woord "verminking", bijvoorbeeld bij het schrijven van een verslag of een artikel. Zij kunnen bang zijn dat de term zal verschijnen als een veroordelend, stigmatiserend of zelfs racistisch woord. Sommige getroffen individuen en gemeenschappen kunnen de uitdrukking ook afkeuren en beschouwen deze als stigmatiserend of geringschattend. De term brengt wel een krachtig beeld over in de collectieve verbeelding vanwege zijn negatieve connotatie. Het moet worden opgevat als benadrukkend en verklarend dat de praktijk neerkomt op een vorm van kindermisbruik en een uiting vormt van geweld tegen vrouwen en meisjes, genderongelijkheid en schending

van de mensenrechten. In dit verband is de term VGV zowel een instrument voor bewustmaking en belangenbehartiging als een instrument om de overlevenden en getroffen en in staat te stellen de omvang van het geweld waarvan zij het slachtoffer zijn te erkennen en er een einde aan te maken. De door individuen en gemeenschappen geleden schade wordt niet zo krachtig tot uiting gebracht in de termen *insnijding* of *besnijdenis*. Veel overlevenden en leden van getroffen gemeenschappen¹³, waaronder mannen¹⁴, omarmen deze terminologie als zodanig.

Het Netwerk is echter van mening dat een contextueel taalgebruik noodzakelijk is in de strijd tegen VGV. De beweging tegen VGV is geen eenzijdig proces. Veranderingen komen van de betrokken gemeenschappen, maar hele samenlevingen zijn en moeten betrokken worden bij het beëindigen van de praktijk, van regeringen, ambtenaren en media tot gemeenschappen, overlevenden, organisaties en het grote publiek. De terminologie hangt dus ook af van hoe verschillende actoren met elkaar omgaan. Het moet zowel de veroordeling van de praktijk uitdragen als de overlevenden en getroffen gemeenschappen opnemen als fundamentele actoren van verandering.

De officiële term "VGV" mag dus niet worden gebruikt door maatschappelijke organisaties en outreach-groepen en andere veranderingsgroepen die rechtstreeks met en binnen getroffen gemeenschappen werken om een einde te maken aan de praktijk. Deze organisaties zullen waarschijnlijk de term gebruiken die binnen de gemeenschap wordt gebruikt om te vermijden dat leden die gekant zijn tegen het beëindigen van een traditionele praktijk en die de term VGV als cultureel ongevoelig en veroordelend kunnen beschouwen, vervreemden. Evenzo moet een journalist, onderzoeker, gynaecoloog, asielmedewerker, maatschappelijk werker of enige andere professional die in direct contact staat met een overlevende of getroffen gemeenschap vragen welke term de persoon of gemeenschap verkiest, om vervreemding te vermijden en gevoeligheid te tonen voor individuen die het geweld overleefden.

¹² Voor meer informatie over de schadelijke gevolgen van VGV voor vrouwen en meisjes, raadpleeg relevante bronnen zoals de WHO http://www.who.int/reproductivehealth/topics/fgm/health_consequences_fgm/en/ or scientific articles (e.g. REISEL, D. & CREIGHTON, S.M., *Maturitas* 80 (2015) 48-51 *Long term health consequences of female genital mutilation*, [http://www.maturitas.org/article/S0378-5122\(14\)00326-0/pdf](http://www.maturitas.org/article/S0378-5122(14)00326-0/pdf).) (Geconsulteerd 8 december 2016)

¹³ 'Change Plus project' om gedragsverandering te bevorderen om vrouwelijke genitale verminking stop te zetten in praktiserende gemeenschappen in de hele EU. <http://www.change-agent.eu/> (Geconsulteerd 8 december 2016)

¹⁴ 'Men Speak Out' tegen vrouwelijke genitale verminking <http://menspeakout.eu/> (Geconsulteerd 8 december 2016)

Omdat VGV wordt erkend als een schending van de mensenrechten, zijn er echter ook contexten waarin de officiële term moet worden benadrukt om dit geweld tegen vrouwen en meisjes goed weer te geven, het bewustzijn te vergroten en de impact van de praktijk op vrouwen, meisjes en gemeenschappen te erkennen. Dit geldt namelijk *onder meer* voor:

- Kranten- en andere media-artikels of verslagen¹⁵
- Informatieverslagen over het land van herkomst in asielcontext
- Wetgeving en nationale en internationale rechterlijke beslissingen
- Politieke, regerings- en andere officiële verklaringen en verslagen
- Politie, medische, psychologische en andere juridische verslagen
- Officiële richtlijnen op het gebied van asiel, gezondheidszorg, sociale zaken, onderwijs, rechtshandhaving, justitie of andere professionals
- Onderzoek en academische studies
- Nationale en internationale bewustmakingscampagnes en –programma's
- Verklaringen en verslagen van NGO's

Niet met mej (Not with me)

© Jonas Lampens – February 2014 - Belgium

¹⁵ Voor specifieke aanbevelingen aan de media verwijzen we u naar Module 13 – Media van het 'Web-knowledge Platform for Professionals united to end FGM' gelanceerd in februari 2017 – en naar punt II. 3 van dit document.

II. Empowerment, accuraatheid en niet-stigmatisering

II.1 Empowering terminologie

Het 'End FGM European Network' verwijst naar vrouwen en meisjes die als overlevenden VGV hebben ondergaan. Een overlevende is een persoon die aan één of meerdere vormen van geweld is blootgesteld en die leeft met de geestelijke en lichamelijke gevolgen voor

zijn of haar leven. We gebruiken deze term om de veerkracht van de vrouw of het meisje te benadrukken en als een versterkend element van taal, maar zonder afbreuk te doen aan het feit dat de vrouw of het meisje er de voorkeur aan geeft het woord slachtoffer te gebruiken.

Teachers / © Jonathan Zenti – December 2016

Veel vrouwen en meisjes die VGV hebben ondergaan, hebben ook deze term¹⁶ overgenomen om te vermijden dat ze zich opnieuw slachtoffer voelen via de term "slachtoffer". Hoewel dit laatste neutraal wordt gedefinieerd als *een persoon die is verwond, gewond geraakt of gedood als gevolg van een misdrijf, ongeval of andere omstandigheden*¹⁷, kan het ook symbolisch wijzen op een blijvend gevoel van machteloosheid en passiviteit, dat door veel vrouwen wordt afgekeurd als ondermijnend. De term *overlevende* erkent het geweld dat een vrouw heeft meegemaakt, maar benadrukt ook nadrukkelijk haar actieve rol bij het overwinnen van dit geweld en zelfs bij de bestrijding en afkeuring van VGV. Als zodanig is het een positief en krachtig woord en kan het buiten het belangenbehartigingsveld worden gebruikt.

Aan de andere kant kunnen vrouwen er ook voor kiezen om de term *slachtoffer* te gebruiken als een krachtig woord om aan te tonen dat het geweld waaraan zij zijn blootgesteld wordt erkend en niet wordt vergeten. In portretten en getuigenissen die in de media of in pleitbezorgings- en communicatie-instrumenten aan bod komen, moet daarom aan de geïnterviewde vrouw of meisje gevraagd worden welke term zij verkiest.

Bovendien heeft de term *overlevende* geen juridische betekenis, waardoor het moeilijk in het juridisch jargon kan opgenomen worden, bijvoorbeeld in wetgeving, rechterlijke uitspraken of politierapporten. Hetzelfde beginsel is van toepassing op informatieverslagen over het land van herkomst, waarbij de term 'slachtoffer' moet worden gebruikt om te erkennen dat het vroegere VGV of het risico op VGV vormen van onderdrukking vormen en gronden zijn om asiel te krijgen.

¹⁶ FRESKO-ROLFO Béatrice, *Female genital mutilation in Europe*, Report, Council of Europe Parliamentary Assembly 19 September 2016, p. 7 § 16 <http://semantic-pace.net/tools/pdf.aspx?doc=aHR0cDovL2Fzc2VtYmx5LmNvZS5pbmQvbnNveG1sL1hSZWYvWw>

DJILURXLWV4dHluYXNwP2ZpbGVpZD0yMzAwOCZsYW5nPUVO&xsl=aHR0cDovL3NlbWVudGljcGFjZS5uZXQvWHNsdC9QZGYvWFJlZi1XRC1BVC1YTUwyUERGLnhzbA==&xsltparams=ZmlsZWlkPTIzMDA4

- 17 In de Richtlijn 2012/29/EU tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van misdrijven, wordt "slachtoffer" wettelijk gedefinieerd als "een natuurlijk persoon die schade heeft geleden, met inbegrip van lichamelijke, geestelijke of emotionele schade of economisch verlies die rechtstreeks door een strafbaar feit is veroorzaakt".

Daarom moedigen wij het gebruik van de term *overlevende* aan in plaats van *slachtoffer* in relevante contexten zoals in:

- Kranten- en andere media-artikels of verslagen
- Politieke, regerings- en andere officiële verklaringen en verslagen
- Officiële richtlijnen op het gebied van asiel, gezondheidszorg, sociale zaken, onderwijs of andere professionals
- Onderzoek en academische studies
- Nationale en internationale bewustmakingscampagnes en –programma's
- Verklaringen en verslagen van NGO's

Evenzo gebruikt het Netwerk de begrippen *VGV-getroffen gemeenschappen* en *VGV-praktiserende gemeenschappen*. Beide zijn aanvaardbaar en weerspiegelen een realiteit zonder stigmatiserend te zijn. De term *VGV-praktiserende gemeenschappen* is een neutrale term voor het karakteriseren van gemeenschappen waarin VGV wordt toegepast en/of een culturele norm is. De term *VGV-getroffen gemeenschappen* streeft ernaar te erkennen dat VGV schadelijk is voor zowel individuen als gemeenschappen. Inderdaad, terwijl vrouwen en meisjes aan de praktijk worden onderworpen, kunnen hun families, met inbegrip van hun kinderen, broers, vaders en andere mannelijke en vrouwelijke familieleden, psychologisch en emotioneel worden beïnvloed door hun lijden, en zelfs fysiek, bijvoorbeeld wanneer VGV het seksuele leven van een koppel verandert en de bevalling bemoeilijkt. Bovendien erkent deze uitdrukking, omdat VGV levenslange lichamelijke, psychologische en emotionele gevolgen heeft voor vrouwen en meisjes, ook dat sommige gemeenschappen nog steeds last kunnen hebben van VGV, ook al hebben ze de praktijk achter zich gelaten en zijn ze niet meer praktiserend. De term *VGV-getroffen gemeenschappen* geeft dan ook een meer omvattend en genuanceerd beeld en begrip van de impact van VGV op gemeenschappen.

De terminologie is essentieel voor een krachtig, inclusief en mondig verhaal, dat centraal moet staan in pleitbezorging, media, beleid, politiek en andere relevante discours en rapporten om het bewustzijn te vergroten en de beweging om een einde te maken aan VGV te stimuleren. Om verder te illustreren hoe belangrijk taal is om te werken aan het beëindigen van de praktijk door middel van ad-vocacy, informatie, bewustmaking en empowerment van vrouwen en gemeenschappen, wil het Netwerk ook enkele voorbeelden benadrukken van mogelijk schadelijk gebruik van woordenschat en verhalen. De volgende paragrafen zijn bedoeld om het inzicht in de complexiteit van VGV te verdiepen en een accuraat gebruik van termen in rapporten en discours te voeden.

II.2 Accurate verhalen over VGV

In de beginjaren van de beweging tegen VGV was een van de argumenten tegen de praktijk dat het niet "*veilig*" is. Inderdaad, VGV is niet veilig. Het heeft nadelige fysieke en psychologische gevolgen voor de gezondheid en het welzijn van vrouwen en meisjes, waarvan slechts een deel wordt veroorzaakt door het potentiële gebrek aan medische kennis van de arts, de mogelijke onhygiënische toestanden en het gebruik van niet gesteriliseerde instrumenten. Onder de pro-VGV-bewegingen en -gemeenschappen heeft deze argumentatie een contra-narratieve en praktijkgerichte praktijk op gang gebracht die zich richtte op de *hygiënische omstandigheden* waarin VGV wordt beoefend: in hun discours maakt het medicaliseren van VGV de praktijk "veilig". Dit is onjuist.

VGV die in een operatiekamer wordt uitgevoerd kan minstens zo schadelijk zijn als VGV uitgevoerd als onderdeel van een traditioneel ritueel. Het kan leiden tot de dood¹⁸, voorkomt geen pijn of andere lichamelijke gevolgen op korte en lange termijn, en kan zelfs nog meer inwendige lichamelijke schade aan de geslachtsorganen veroorzaken^{19/20}. Het veroorzaakt ook een psychologisch trauma bij overlevenden. Ten slotte is het illegaal om deze procedure uit te voeren door zorgverleners, omdat het vooral in strijd is met het medische principe van "geen schade aanrichten".

Er worden ook argumenten naar voren gebracht, bijvoorbeeld op medisch gebied of ander, die pleiten voor een compromis of alternatief over VGV, vaak door te stellen dat zogenaamde "symbolische" vormen van VGV - die vaak overeenkomen met type 4 van de WHO-typologie - toegestaan zijn om zogenaamde "slechtere" vormen van VGV te voorkomen. Dit argument, dat door het 'End FGM European Network' sterk wordt verworpen, suggereert dat de VGV-procedures van Type 4 geen langdurig effect hebben op vrouwen en meisjes. Deze controverse blijkt ook uit wetgeving en rapporten²¹, waarin VGV-procedures van Type 4 niet noodzakelijk als "*verminking*" worden beschouwd in de medische of juridische betekenis van de term. Deze schijnbare vaagheid is ook de reden waarom wij sterk aanbevelen dat rapporten, onderzoek, artikelen²², wetgeving of rechterlijke uitspraken²³ een categorisering van VGV die een hiërarchie in de soorten VGV impliceert naar gelang de vermeende impact op vrouwen en meisjes, vermijden. Termen als "mindere", "lichte" of "lichere", "milde" of "symbolische" vorm van VGV zijn zelfs eufemismen die de gezondheid en psychologische behoeften van getroffen vrouwen en meisjes dreigen te bagatelliseren.

The Meringue Project, Endless Beauty
© Jean-Michel Voge & Anna Alexis Michel – France

18 AFP, *Egyptian girl dies during banned female genital mutilation operation*, The Guardian, 31 May 2016 <https://www.theguardian.com/world/2016/may/31/egyptian-girl-dies-during-banned-female-genital-mutilation-operation>

19 UNHCR, *Too Much Pain. The Voices of Refugee Women. Part 2.*, 2014 <https://www.youtube.com/watch?v=MHTx0-kCsdY> (Consulted 8 December 2016)

20 FOLDES, P. & MARTZ, F., *The medicalisation of female genital mutilation*, Forced Migration Review mini-feature, May 2015

21 JOHNSDOTTER, S. & MESTRE I MESTRE R.M., *Female genital mutilation in Europe: An analysis of court cases*, European Commission, DG Justice, 2015 http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/documents/160205_fgm_europe_enege_report_en.pdf

22 The Economist, *Female genital mutilation. An agonising choice*. 18 June 2016 <http://www.economist.com/news/leaders/21700658-after-30-years-attempts-eradicate-barbaric-practice-it-continues-time-try-new?frsc=dg%7Ca>

23 Conseil du Contentieux des Etrangers, *Arrêt n°163 942 du 11 mars 2016 dans l'affaire 153 270/V*.

Bovendien wordt er geen rekening gehouden met het traumatiserende effect van het moment, zelfs niet als er geen vlees wordt verwijderd of als er geen schijnbare fysieke verandering is, noch met het intieme lijden van een ingreep in de genitaliën, noch met het feit dat de praktijk een vorm van discriminatie en geweld op grond van geslacht is.

II.3 Niet-stigmatiserende taal

Ter afsluiting van dit position paper zal het Netwerk het gebruik van niet-stigmatiserende en mondig makende taal bevorderen, met name in de media, maar ook voor het grote publiek en de professionals, met inbegrip van zorgverleners en beleidsmakers. Deze aanbevelingen zijn volledig beschikbaar in de Media Module, opgesteld door het 'Network for the Web-Knowledge Platform for Professionals [United to End FGM](#)', dat in februari 2017 is gelanceerd.

De media zijn van cruciaal belang voor het vergroten van de bekendheid met de effecten van VGV en voor het helpen sturen van de publieke opinie over door VGV-getroffen gemeenschappen. Mediaberichtgeving over VGV en aanverwante kwesties kan van invloed zijn op de publieke opinie, die door middel van nauwkeurige en doordachte informatie een cruciale rol kan spelen bij de preventie. Media-aandacht kan ook een educatieve rol spelen. Dezelfde verantwoordelijkheid bestaat voor beleidsmakers en andere stakeholders.

Een artikel of verslag dat een positief beeld geeft van een overlevende en waarin ook de mate van haar lijden wordt erkend, wekt empathie bij het publiek op, verhoogt het bewustzijn en helpt overlevenden en gemeenschappen om zich uit te spreken tegen VGV. Verhalen zijn krachtig en cruciaal in het vermensen van overlevenden, en gegevens, bijvoorbeeld van WHO-²⁴ of UNICEF-²⁵, onderzoek, rechtssituatie en deskundig advies geven context aan de mensenrechtenschendingen en benadrukken de noodzaak van verdere actie.

This little light of mine
©Gynelle Leon – October 2015 – UK

Aan de andere kant kunnen walgelijke of verontwaardigde uitingen van soms vernederende, impulsieve of onnauwkeurige bewoordingen, zoals barbaars²⁶, walgelijk, afschuwelijk, ziekmakend²⁷, bruto, slagerij, verwerpelijk, pervers, verschrikkelijk, weerzinwekkend of Moslim/Islam praktijk/traditie, de getroffen gemeenschappen vervreemden en de inspanningen om leden te steunen en in staat te stellen zich uit te spreken tegen VGV ondermijnen. Deze termen, die in de media, door het publiek of door professionals worden gebruikt en die soms goed bedoeld zijn, vormen een voedingsbodem voor discriminatie van gemeenschappen.

Hoewel het moeilijk kan zijn om zich empathie op te brengen voor ouders en familieleden die willen dat hun kind VGV ondergaat, zijn er complexe achterliggende motieven en redenen voor het bestendigen van de praktijk in getroffen gemeenschappen en praktiserende landen. Een nauwkeurige beschrijving van de omvang van de kwestie wereldwijd²⁸, een presentatie van de veelzijdige stappen in de richting van een oplossing van deze kwestie en inzicht in de praktijk helpen bij het opzetten van bewustmakingscampagnes en houdings- en gedragsveranderingen.

24 WHO (website), *Female genital mutilation. Fact sheet*. February 2016, <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs241/en/> 25 UNICEF (website), *Female genital mutilation/cutting*, February 2016 https://www.unicef.org/protection/57929_58002.html 26 The Economist, *Female genital mutilation. An agonising choice*. 18 June 2016 <http://www.economist.com/news/leaders/21700658-after-30-years-attempts-eradicate-barbaric-practice-it-continues-time-try-new?frsc=dg%7Ca>

27 QUINN, T., *Gardai hunting female 'witch doctor' they believe carried out female genital mutilation on two-year-old girl*, Irish Mirror, 25 September 2016 <http://www.irishmirror.ie/news/irish-news/crime/gardai-hunting-female-witch-doctor-8913332>

28 Volgens het laatste UNICEF onderzoek van februari 2016, leven momenteel wereldwijd minstens 200 miljoen vrouwen en meisjes met de levenslange gevolgen van VGV. Het prevalentiepercentage varieert aanzienlijk van land tot land en de praktijk komt het meest voor in sommige landen van Afrika, het Midden-Oosten en Azië, maar overlevenden en vrouwen en meisjes die het risico lopen op VGV leven op elk continent.

Negatief, discriminerend of onnauwkeurig taalgebruik in deze context duidt ook op een gevoel van cultureel, antropologisch en zelfs geografisch anders-zijn die stereotypen en misvattingen versterken. Toch is VGV een menselijke en mondiale materie²⁹. Het is een vorm van gender-gerelateerd geweld tegen vrouwen en meisjes, dat een universele zorg is. Het debat toespitsen op het cultureel anders-zijn van deze praktijk, ondanks het feit dat VGV een schending van de mensenrechten is, is misleidend. Het ondermijnt de wereldwijde inspanningen om deze te elimineren, vervreemdt gemeenschappen en zet samenlevingen tegen elkaar op, terwijl het tegelijkertijd de aandacht afleidt van preventie, bescherming en zorg naar vrouwen en meisjes.

Ook mag een beeld geen negatieve stereotypen creëren of versterken. Dergelijke opvattingen geven vaak het idee van homogene, arme, landelijke en traditionalistische gemeenschappen die de voorouderlijke praktijken in stand houden, d. w. z. dat zij een 'single story'³⁰ over FGM-getroffen gemeenschappen

delen. Het moet duidelijk zijn dat VGV economische, educatieve, sociale of geografische grenzen overschrijdt. Men zou bijvoorbeeld niet kunnen beweren dat Somalische of Egyptische samenlevingen homogeen zijn, toch is VGV in deze landen quasi universeel.

Bovendien kunnen grafische details of beelden nog meer trauma's teweegbrengen en een weerzinwekkend, beangstigend of zelfs verstikkend effect hebben op overlevenden. Een oude vrouw met vuile handen en/of bloederige en verroeste instrumenten brengen een 'single story' over en kunnen de overlevenden opnieuw traumatiseren en weer tot slachtoffer maken. Dergelijke beelden leggen ook de nadruk op de dader of de hygiënische omstandigheden, zelfs bij het melden van overlevenden of de praktijk in het algemeen. Het vervreemdt ook gemeenschappen door het creëren van een gevoel van culturele "othering". Krachtige en positieve beelden, zoals de beelden die in dit document³¹ worden gepresenteerd, kunnen echter helpen om een gevoel van eenheid te creëren tegen schendingen van de mensenrechten en voor het welzijn van kinderen en vrouwen.

29 Resolutie van het Europees Parlement van 14 juni 2012 over de beëindiging van vrouwelijke genitale verminking <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2012-0261+0+DOC+XML+V0//EN>

30 ADICHIE, C., *The danger of a single story*, Ted Talk, July 2009, Oxford (England), <https://www.youtube.com/watch?v=D9lhs241zeg>

31 Deze foto's maken deel uit van een tentoonstelling "*Building Bridges to end FGM*" die in 2015 door de 'End FGM European Network' is georganiseerd dankzij de steun van fotografen. Ze willen vrouwelijke genitale verminking op een krachtige en creatieve manier presenteren en aanpakken. De tentoonstelling zal in 2017 op tournee gaan door Europa.

Samenvatting

VGV terminologie

- Wereldwijd worden veel termen gebruikt om te spreken of te schrijven over vrouwelijke genitale verminking.
- Specifieke termen gelden voor verschillende vormen van VGV.
- De term VGV is een uiting van de internationale consensus tegen de praktijk.
- De term VGV is zowel een instrument voor bewustmaking en belangenbehartiging als een middel voor empowerment zelf-erkenning.
- De term VGV geeft aan dat de praktijk een vorm van kindermishandeling, geweld tegen vrouwen en meisjes, een mensenrechtenschending en een manifestatie van genderongelijkheid is.
- Een contextueel gebruik van terminologie wordt toegepast wanneer direct met en binnen getroffen gemeenschappen wordt gewerkt om vervreemding te voorkomen.
- Een overlevende of getroffen gemeenschap moet gevraagd worden welke term wordt gebruikt of verkozen.

Empowering terminologie

- Mainstream het gebruik van de term *overlevende* in plaats van *slachtoffer*, indien van toepassing als een versterkend element van taal.
- Een vrouw of meisje moet gevraagd worden welke term ze het liefst gebruikt.
- De term *VGV-getroffen gemeenschappen* geeft een veelomvattender en genuanceerder beeld van en inzicht in de impact van VGV op gemeenschappen dan de meer neutrale en beschrijvende *VGV-praktiserende gemeenschappen*.

Accuraatheid

- Alle vormen van VGV zijn fysiek, psychologisch en emotioneel schadelijk en moeten verboden worden.
- VGV heeft geen gezondheidsvoordelen.
- Een gemedicaliseerde VGV-procedure is minstens zo schadelijk als een traditionele procedure.
- Voorgestelde compromissen over VGV suggereren compromissen om de negatieve gevolgen van bepaalde vormen van VGV voor vrouwen en meisjes te bagatelliseren.
- Vermijd het gebruik van eufemismen bij verwijzing naar bepaalde types VGV.

Gevoeligheid en niet-stigmatisering

- Vermijd het objectiveren van overlevenden als passieve slachtoffers.
- Vermijd het minimaliseren of bagatelliseren van het lijden van een overlevende en de gevolgen van genitale VGV voor haar gezondheid en welzijn.
- Vermijd zoveel mogelijk grafische details.
- Vernederend, onnauwkeurig of impulsief commentaar kan de getroffen gemeenschappen vervreemden en de inspanningen ondermijnen om leden te steunen en in staat te stellen zich tegen VGV uit te spreken.
- Stereotypische en grafische beelden die een artikel of verslag vaag illustreren, suggereren een cultureel anders-zijn en kunnen overlevenden en gemeenschappen uitsluiten.
- Grafische beelden kunnen leiden tot hertraumatisering en zich opnieuw slachtoffer voelen van overlevenden van VGV en gemeenschappen vervreemden.
- Bevorder het gebruik van positieve, verenigende en versterkende beelden.
- Benadruk dat VGV een schending van de mensenrechten en een vorm van gender-gerelateerd geweld is.